

ПРАВНИ АСПЕКТИ НА СТРУКТУРНАТА РЕФОРМА И РЕОРГАНИЗАЦИЯТА НА ВИК ОТРАСЪЛА В БЪЛГАРИЯ

АСОЦИАЦИИТЕ ПО ВИК – ОСНОВНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ И ПРАВЕН СТАТУТ

Владимир Стратиев

трета част

Най-същественният момент, пресечната точка на основните аспекти и сърцевината на реорганизацията и структурната реформа на ВиК отрасъла, според разпоредбите на Закона за водите в редакцията му от 2009 г. могат да се открият в новата правна фигура, която въвежда закона в лицето на Асоциацията по ВиК. В тази правна фигура се търси решението на въпроса за обединеното управление на двете основни групи собственост върху ВиК активите – на публичната държавна и на публичната общинска собственост.

Целта на това обединено, чрез фигурата на оправомощеното лице или по-скоро на колективния орган, управление или упражняване на особени, специфични правомощия върху обектите на публичната собственост във ВиК отрасъла е да осигури технологичното единство и цялост на ВиК системите, които заварва законът към 2009 г. В същото време, тази правна фигура насочва двете групи различни собственици към общо единно и съвместно управление на тяхната собственост, където други лица или институции нямат право на участие.

Поради спецификата на собствеността и особено то предназначение на обектите на собственост – ВиК системите и съоръженията – и съответните правни характеристики, статутът и правомощията на Асоциацията по ВиК носят определена специфика и нова, непозната логика на съотношения и взаимозависимост. Изборът на тази правна фигура е обусловен от няколко принципни съображения и е резултат от търсенето на подходящо законодателно решение на основни и противоречиви въпроси по реорганизацията на ВиК отрасъла.

Най-напред това е въпросът за единното управление на ВиК системите, които се състоят от минимум две групи обекти на собственост – държавни и общински. Нашата правна система до момента не познава действащ правен модел за съвместно или единно упра-

вление на обекти на публичната държавна и общинска собственост поради разлика в компетентните органи, съответно държавни и общински, наличието на два отделни закона – Закон за държавната собственост и Закон за общинската собственост, различния статут и ред за упражняване на правомощията върху обектите на собственост и други подобни проблеми.

Това разделение е формирано още в началото на 2000 г. при влизането в сила на новия Закон за водите, който чрез чл. 13 и чл. 19 въвежда двата вида собственост – държавна и общинска върху водностопанските системи и съоръжения, каквито безспорно са и ВиК системите и съоръженията. Към онзи момент разбира се законът отчита и факта, че голяма част от ВиК системите са в капитала на ВиК операторите, които са придобили статута на търговски дружества още преди Закона за водите да влезе в сила, което формира временно трета група собственост върху ВиК активите.

На второ място изборът на законодателно решение следва да съдържа в себе си решение и на този аспект на заварената собственост във ВиК отрасъла. Затова част от реорганизацията на ВиК отрасъла, по силата на разпоредбите на Закона за водите от 2009 г., е именно в трансформацията на тази трета група собственост като собственост от горните две групи – публична държавна и публична общинска. За да довършим въпроса за необходимостта от единното управление на двете групи собственост трябва да отбележим, че при подготовката на законопроекта евентуалният модел на съсобственост между държавата и общините върху ВиК системите бе отхвърлен като неподходящ и трудно приложим.

Единното управление е само част от законодателния проблем. Другата част е свързана с особения характер и вида на собствеността и в двете групи собстве-

ност – това, че законът определя ВиК системите като обекти на публичната собственост. Затова избора на законодателното решение се спря върху създаването на нова правна фигура в лицето на Асоциацията по ВиК, където съответно са представени и държава като собственик на публични активи и съответно общините като собственици на активи – публична общинска собственост.

Характерът на публичната собственост върху ВиК системите и съоръженията изключва категорично правните възможности за разпореждане, обременяване или отчуждаване на обектите на тази собственост през цялото време, докато този статут е факт и не се промени със съответния закон. Този статут определя и особен ред за упражняване на правата върху тези обекти на публичната собственост, което е намерило и съответното отражение в правомощията на Асоциацията по ВиК.

Не на последно място законът трябва да урежда и да гарантира развитието на ВиК системите, вече като обекти в режим на публична собственост, след началния период на трансформация на заварената собственост, който е предвиден в Преходните и заключителните разпоредби на закона и беше съответно разгледан в предишната част на настоящия материал.

В първоначалния вариант на законопроекта / проект на Закон за водоснабдяването и канализацията/ избраната правна фигура бе определена като „Териториален съвет“, което считам за по-подходящо и отговарящо на същността си название. В последната редакция на законопроекта, вече като ЗИД на Закона за водите, бе възприето наименованието Асоциация по ВиК, на която бе придаден статут на юридическо лице, което не намирам за необходимо.

Това в момента само затруднява правилното възприемане на правната фигура, чието основно съдържание са специфичните правомощия за единно съвместно управление на двете различни групи обекти на публичната собственост. Това наложи и изричния текст на чл. 198в, ал. 2 от ЗВ, който гласи, че Асоциацията не е търговско дружество, че тя не формира и не разпределя печалба. Може би липсва и отграничителен текст, че Асоциацията също не е юридическо лице с нестопанска цел в частна или обществена полза, за да е ясно че тя не е някакво сдружение или неправителствена организация по Закона за юридическите лица с нестопанска цел.

При положение, че статутът и бъдещето на Асоциацията не предвижда тя да има имущество, приходи от дейност или други обстоятелства, които да налагат изрична правосубектна самостоятелност, то не считам, че този статут на юридическо лице е необходим.

Другият съществен белег и съответно разлика на това законодателно решение спрямо Териториалния съвет от първия законопроект, е разликата в статута

и управлението на заварените територии на дейност на различните ВиК оператори. В проекта на Закона за водоснабдяването и канализацията бе предвидено териториалните съвети /сега Асоциациите по ВиК/ да се изграждат само в рамките на „обособените територии“, които отговаряха на териториите на административните области. Там, където като заварени ВиК оператори на територията на определени общини действат общински дружества ВиК оператори, се предвиждаше статут на „самостоятелни“ територии като заварен случай, без в тези райони да се предвижда изграждане на териториален съвет или друг орган. Това означаваше, че обособените територии следваше да бъдат от областен мащаб и съответно не повече от 28 или 29 на брой.

Законът за водите от 2009 г. съвсем необосновано и до голяма степен безпринципно даде статут на обособени територии и на онези райони, където действат заварени общински ВиК оператори, поради което сега обособените територии са 51 на брой. Между тях има истински обособени територии от областен мащаб, където действат държавните и държавно-общинските ВиК оператори, и чисто общински територии, които нямат мащаба и характера на обособени територии, но имат този статут.

Това беше решението на „заварения случай“. То предизвика необходимостта от съответни текстове от закона, които предвиждат, че в тези случаи ролята и функцията на Асоциация по ВиК се поема и изпълнява от Общинския съвет.

Така или иначе със специално решение на министъра на регионалното развитие и благоустройството, обнародвано в ДВ, бр. 7/ 2010 г. и съгласно § 34 от ПЗР на Закона за изменение и допълнение на Закона за водите от 2009 г. бяха обявени 51-а обособени територии на действие на ВиК операторите с техния обхват и граници и това постави началото на структурната реформа на ВиК отрасъла.

ОБОСОБЕНИТЕ ТЕРИТОРИИ ПО СМИСЪЛА НА ЗАКОНА ЗА ВОДИТЕ

Значението на обособените територии, техните граници и обхват са от съществено значение за формирането на Асоциациите по ВиК. Съгласно чл. 198а, ал. 1 от ЗВ обособените територии се формират чрез разделянето на територията на цялата страна и това се прави за нуждите на управлението, планирането и изграждането на ВиК системите и за предоставянето на ВиК услугите.

Всъщност що е обособена територия ни казва текста на § 34, ал. 1 от ПЗР на ЗВ, който определя, че обособената територия обхваща територията на действащите до влизането на закона в сила регионални и общински ВиК оператори, а кои са те пък е казано в т. 85 и 86 на § 1 от Допълнителните разпоредби на закона. По-нататък чл. 198а, в ал.2 и ал. 4 от ЗВ урежда хипо-

тезите на евентуална промяна на границите на първоначално обявените територии като допуска хипотезите на присъединяване или отпадане на отделни общини от съответната територия, както и прекратяване на съществуването на обособената територия, когато всички общини от нея се присъединят към друга обособена територия. Положителното на тези текстове е, че те работят с най-малка единица община, а не например и с единицата „населено място“.

Съгласно ал. 3 и 5 на същия член, при всички случаи, решенията на тези промени се вземат от Общото събрание на Асоциацията по ВиК. В случаите, визирувани по-горе, когато обособената територия се състои само от една община, решението се взема от Общинския съвет. Ако, обаче, някоя община от състава на Асоциацията по ВиК иска да се отдели като самостоятелна обособена територия или да се присъедини към друга обособена територия, т.е. да влезе в състава на друга Асоциация по ВиК, то съответното решение на Общото събрание на Асоциацията по ВиК следва да се приеме с единодушие от всички нейни членове.

Това означава, че подобно решение следва да се подкрепи както от областния управител като представител на държавата, така и от представителите на всички общини – членове на Асоциацията. За подобно действие само решението на Общинския съвет на общината, която иска да излезе от Асоциацията по ВиК не е достатъчно и не може да бъде законно основание за промяна на границите и обхвата на обособената територия, още повече за създаване на нова обособена територия.

В тази насока следва да се има предвид, че законът не дава свободно възможност за раздробяването на обособените територии, респ. на заварените ВиК оператори.

Текстовете на закона относно статута и режима на обособените територии следва да се разглеждат в пряка връзка с текста на чл. 198о, ал.2, който изрично предвижда, че в границите на една обособена територия само един ВиК оператор може да осъществява дейностите по стопанисването и експлоатацията на ВиК системите и съоръженията, както и по предоставяне на ВиК услуги на потребителите срещу заплащане, с изключение на случаите, предвидени в ал. 6 на същия член.

За разлика от тази хипотеза следващата ал. 3 на чл. 198о от ЗВ изрично предвижда, че един ВиК оператор може да осъществява дейностите по експлоатацията на ВиК системите и предоставяне на ВиК услугите в повече от една обособена територия.

По силата на този законов текст може да се планират и развити варианти на окрупняване на районите на действие на по-успешните ВиК оператори за сметка на тези, които не могат да се справят със задачите си, поставени от съответната Асоциация по ВиК.

В продължението на материала в следващия брой ще бъдат разглеждани въпросите по следните теми:

- ▶ **Асоциациите по ВиК – структура, органи, правомощия;**
- ▶ **Представителство в Общото събрание на Асоциацията по ВиК;**
- ▶ **Общинският съвет в ролята на Асоциацията по ВиК;**
- ▶ **Допълнителни финансови задължения на ВиК оператора;**
- ▶ **Предоставяне на управлението на ВиК системите;**
- ▶ **Права на Асоциацията по ВиК за достъп до информационни системи и документи**

Очакваме Вашите въпроси по правните норми за ВиК сектора на e-mail: vstratiev@moew.government.bg, bawk1@uacg.bg

Автор:

Владимир Стратиев
началник-кабинет на
министъра на околната
среда и водите,
член на УС на БАВ

